

ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ НА ЄДНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В УХВАЛЕННІ САНКЦІЙ НА ПОЧАТКУ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Савчук В. Р.,

аспірант кафедри політичних наук

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ORCID ID: 0000-0001-7942-0099

vitalii.savchuk.22@pnu.edu.ua

Агресія Російської Федерації (РФ) проти України, яка почалась у 2014 році стала серйозним викликом для зовнішньої та безпекової політики Європейського Союзу (ЄС). У статті проаналізовано вплив економічних та енергетичних інтересів на ухвалення санкцій, як однієї із ключових форм реагування ЄС на агресію Росії. Метою даної наукової статті є характеристика основних елементів впливу економічних інтересів окремих держав-членів ЄС на процес формування спільної санкційної політики на початковому етапі російської агресії починаючи з 2014 року. У центрі дослідження – визначення причин внутрішньої неоднорідності ЄС при ухваленні санкційних рішень та виявлення ролі енергетичної залежності, зовнішньоекономічних зв'язків і національного бізнесу у цьому процесі.

Методологічну основу роботи становлять системний підхід, порівняльний аналіз, кейс-стаді окремих країн (зокрема Німеччини, Італії та Угорщини), а також елементи функціонування їхньої політичної економіки та вплив на неї Росії. Використано як офіційні документи ЄС, урядові заяви та дані про зовнішню торгівлю, так і аналітичні доповіді та експертні оцінки впливу економічних факторів на політичні рішення. Наукова новизна полягає у комплексному дослідженні внутрішньої конфліктності в межах ЄС не лише як політичного явища, а як наслідку різного рівня економічної взаємозалежності з Росією. У роботі підкреслено, яким саме чином економічні інтереси уповільнювали або пом'якшували санкційні ініціативи на рівні ЄС, та виявлено асиметричність впливу російської агресії на внутрішньополітичні рішення в окремих країнах.

У висновках зазначено, що хоча Європейському Союзу загалом вдалося досягти формальної єдності у питанні санкцій, ця єдність часто була результатом політичного компромісу, а не одностайного засудження агресора. Економічні інтереси, особливо у сфері енергетики, виступали ключовими стримуючими чинниками, що обмежували гнучкість та швидкість санкційного реагування. Це створює виклики для майбутньої зовнішньої політики ЄС у контексті конфліктів із залученням економічно впливових держав.

Ключові слова: зовнішня політика ЄС, російська агресія, санкції, економічні інтереси, енергетична залежність, політика умиротворення.

Постановка проблеми. Початок російської агресії проти України у 2014 році, зокрема анексія Криму та ескалація конфлікту на сході України, поставив ЄС перед необхідністю швидкої та консолідованої відповіді на порушення міжнародного права. Ухвалення санкцій проти РФ стало одним із головних інструментів зовнішньополітичного реагування об'єднання. Водночас цей процес виявив значні внутрішні розбіжності між державами-членами, зумовлені передусім їхніми економічними інтересами, енергетичною залежністю від РФ, різним рівнем торгівельної взаємодії, а також політичними підходами до безпеки. Виникає проблема недостатньої єдності ЄС у кризових ситуаціях, коли політичні рішення стикаються з національними економічними розрахунками. Ці розбіжності впливають не лише на ефективність санкційної політики, а й на загальну спроможність ЄС діяти як єдиний геополітичний гравець.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливу увагу дослідники приділяють чинникам, що впливали на процес ухвалення санкційних рішень, зокрема ролі економічної взаємозалежності держав-членів ЄС з Росією.

У працях П. Сілви та З. Селдена підкреслюється, що країни з вищим рівнем економічної взаємодії з РФ виявляли меншу готовність підтримувати санкції, ніж ті, чия економіка була менш інтегрована з російською. Подібну тенденцію підтверджують і дослідження Т. В. Де Граафа та Я. Колгана, які аналізували вплив енергетичної залежності на готовність ЄС до рішучих кроків на початковому етапі конфлікту.

Польський дипломат Я. Саріуш-Вольський запропонував поділити країни ЄС на групи залежно від їхніх політичних орієнтирів у ставленні до України та Росії. Такий підхід дозволяє точніше зрозуміти розбіжності у внутрішньому позиціонуванні щодо санкційної політики. У свою чергу, нідерландський історик і радник президента Європейської Ради Л. В. Мідделаар акцентує на політичній динаміці взаємодії між країнами-членами під час ухвалення відповідей на агресію РФ, зокрема на труднощах у досягненні консенсусу через національні інтереси. Цінний аналітичний матеріал надавав Центр Разумкова, який системно оцінював рішення ЄС щодо санкцій та економічних обмежень. У його звітах вказується на значну роль зовнішньоекономічних чинників у формуванні позицій окремих держав, зокрема в енергетичній сфері. Це підтверджує і С. Ф. Шабо, який розглядав економічну взаємозалежність країн ЄС з Росією як ключовий стримуючий фактор політичних дій. Дослідження С. Солодкого, зосереджене на Угорщині, демонструє, як глибока енергетична та політична залежність від РФ обумовлювала її відносно м'яку позицію в санкційній політиці ЄС.

Метою статті є дослідити, яким чином економічні інтереси окремих держав-членів ЄС впливали на процес ухвалення санкцій проти Російської Федерації на початковому етапі агресії у 2014 році, а також проаналізувати, наскільки ці інтереси стали фактором внутрішньої роз'єднаності в межах ЄС. Стаття також має на меті виявити зв'язок між політикою умиротворення окремих країн і їхніми економічними зв'язками з РФ, а також оцінити довгострокові наслідки цього впливу для зовнішньої політики ЄС.

Виклад основного матеріалу. Зовнішня політика ЄС традиційно ґрунтується на балансуванні інтересів між наднаціональними структурами ЄС та зовнішньою політикою окремих держав-членів. У зв'язку з цим пошук консенсусу завжди виступав ключовим елементом міждержавної комунікації під час прийняття необхідних рішень, зокрема у сфері реагування на російську агресію в Україні.

З початку агресивних дій РФ проти України країни світу, а зокрема держави Європи, які знаходилися в безпосередній близькості до військових дій, переважно сформували позицію підтримки України та принципів міжнародного права. Це створювало передумови для ухвалення життєво важливих для України рішень, незважаючи на наявність бюрократичних перепон. Проте, поряд із бюрократичними бар'єрами, інші чинники також стримували активну участь європейських країн у вирішенні українського питання. Російська агресія стала суттєвим випробуванням європейської єдності, оскільки розбіжності у підходах окремих держав, зумовлені політичними трансформаціями в урядах, економічними питаннями, а особливо енергетичними факторами виявилися особливо помітними.

Рішення щодо підтримки України, які вимагали затвердження простою більшістю держав ЄС (такі як фінансування гуманітарних програм або вирішення технічних аспектів), приймалися без значних дискусій. Натомість більш політично важливі сфери, зокрема комплексні санкційні заходи, викликали неоднозначність та супротив частини представників країн об'єднання, що призводило до тривалих обговорень під час затвердження та ухвалення відповідних рішень.

Аналіз позицій провідних європейських держав, які визначали порядок денний з українського питання, дозволяє оцінити вплив змін урядів на їхню зовнішню політику, рівень індивідуальної підтримки України, а також наслідки цих розбіжностей для загальної політики ЄС щодо надання допомоги Україні та запровадження санкційних заходів проти РФ.

У випадках, коли більшість країн ЄС висловлювала бажання підтримати Україну проти російської агресії, часто виникала протидія з боку держав, економічно залежних від РФ. Таке положення справ або обмежувало надання допомоги Україні, або зменшувало її якісні характеристики.

Одним із ключових інструментів протидії російській агресії залишалися санкційні заходи, що мали на меті стримати подальшу ескалацію конфлікту та донести до РФ єдиний посил Західних країн у протидії агресивним намірам Кремля. Однак прийняття санкційних рішень виявилось надзвичайно складним процесом, оскільки значна частина країн ЄС мала власні політичні та економічні інтереси, пов'язані з Росією, і не завжди була готова відмовитися від цих інтересів заради підтримки України та дотримання норм міжнародного права. Саме такого типу взаємодія була надзвичайно важливим фактором, що ускладнював стримування агресора. Згідно з дослідженням, проведеним науковцями Пенсільванського університету, П. Сілвою та З. Селденом, держави з вищим рівнем економічної взаємозалежності виявляють меншу готовність підтримувати санкційні заходи щодо Росії порівняно з тими, де рівень взаємодії є нижчим, що свідчить про позитивну кореляцію між економічною взаємозалежністю та підтримкою санкцій серед держав-членів ЄС (Silva & Selden, 2019). У зв'язку з цим,

попри загальну позицію об'єднання щодо підтримки сторони, що страждає від агресії, спостерігалися внутрішні протиріччя при узгодженні окремих аспектів такої підтримки.

З початку російської агресії в Україні країни ЄС активно приєднувалися до засудження відповідних дій РФ. Зокрема, 3 березня 2014 року Рада міністрів закордонних справ ЄС висловила засудження дій РФ в Україні, проте вже 6 березня, під час засідання Європейської Ради, спостерігалася формування помітних дискусій щодо заходів, що мали стати відповіддю на майбутню анексію території України. Як зазначає нідерландський історик і помічник президента Європейської Ради Г. В. Ромпея, Л. В. Мідделаар, деякі країни, зокрема Польща, держави Балтії, Велика Британія та Швеція, виступали за застосування жорстких заходів проти агресора, тоді як більшість країн Південної, Центральної та Східної Європи, а також країн Бенілюкс, прагнули уникнути прямої конфронтації задля збереження торговельних інтересів. Німеччина та Франція займали позицію, що знаходилася посередині між крайніми точками зору бачення проблеми (Мідделаар, 2021). Однією з причин виникнення зазначених суперечностей була неоднорідність економічної залежності від Росії. Додатково, дискусії охоплювали оцінку ефективності санкційних заходів, їх вплив на економіку країн ЄС, а також пошук оптимального балансу між тиском на РФ та мінімізацією негативних наслідків для європейських економік.

Аналізуючи питання дискусій в процесі запровадження обмежувальних заходів, доцільно звернутися до висловлювань польського дипломата Я. Саріуша-Вольського, який підкреслював, що поділ держав-членів ЄС за географічним принципом (Схід – Захід або Північ – Південь) є надто спрощеним. Натомість він пропонував класифікувати країни ЄС за їхніми підходами та політичними орієнтирами щодо України та Росії. Зокрема, до першої групи входять держави Балтії та Польща, які послідовно підтримують європейський вибір Києва та виступають за рішучу протидію російській агресії. Друга група складається з країн, що прагнуть уникнути конфронтації з Москвою, серед яких Словаччина, Чехія та Угорщина. Особливо виділяється група держав, традиційно більш лояльних до Росії, ніж до України, таких як Кіпр, Греція та Австрія. Водночас у таких країнах, як Болгарія та Румунія, ставлення до українсько-російського конфлікту значною мірою визначається політичним ландшафтом: наприклад, ліві політичні сили часто демонструють схильність до співпраці з Кремлем. Останню категорію формують держави, які загалом не виявляють високої залученості до Східної Європи через географічну віддаленість, серед яких Португалія та Іспанія (Саріуш-Вольський, 2015).

У 2014 році економічні системи країн, таких як Італія, Німеччина, Угорщина, демонстрували значну залежність від економіки РФ. Незважаючи на це, після факту анексії Криму країнам ЄС було необхідно запровадити санкційні заходи. Прийняті обмеження виявилися менш жорсткими, ніж це вважали за необхідне представники деяких держав, проте вони стали компромісним варіантом, який дозволяв уникнути загострення ситуації в Україні, зберігаючи при цьому демонстрацію підтримки України у протистоянні агресії Росії. Санкційні заходи включали персональні обмеження, зокрема замороження активів та заборону на в'їзд для окремих російських чиновників і бізнесменів, а також економічні обмеження щодо торгівлі з Кримом (Центр Разумкова, 2014). Проте варто зазначити, що, незважаючи на те, що санкції містили факт підтримки України, їх недостатня агресивність свідчила про те, що агресору залишалися можливості продовжувати реалізацію своїх планів до їх фактичного втілення або до посилення санкцій, що спостерігалася у наступні місяці та роки.

Багато країн ЄС мали власні концепції та інтереси, спрямовані на зниження санкційного тиску на Росію. Найактивніші дебати стосувалися санкцій, спрямованих проти російського енергетичного сектора (газ, нафта, вугілля). Таким чином, країни з високим рівнем енергетичної залежності від РФ виступали проти запровадження негайного ембарго, обґрунтовуючи це ризиком виникнення енергетичних криз та зростання цін на енергоносії. Енергетична залежність країн ЄС від ресурсів авторитарного режиму В. Путіна не лише надавала йому додаткові стратегічні переваги для ініціювання військового конфлікту, але й створювала запобіжні механізми впливу на політику європейських країн у разі запровадження заходів, які могли бути більш різкими, ніж бажав режим Кремля. Цей фактор, зокрема, ймовірно сприяв тому, що в подальшому Росія вирішила здійснити повномасштабне вторгнення в Україну у 2022 році.

Згідно з оцінками дослідників, основна вразливість економіки РФ була пов'язана з нафтовим сектором, а не з ринком природного газу. Надходження від експорту природного газу становлять приблизно 8–9% федерального бюджету РФ, тоді як доходи від нафти є значно вищими та досягають 37–38%, станом на 2014 рік. Водночас конкуренція на європейському ринку трубопровідного газу для Росії була мінімальною, а постачання скрапленого природного газу (СПГ) від альтернативних постачальників обмеженою через недостатню інфраструктуру СПГ-терміналів і складність їхнього швидкого розширення (De Graaf & Colgan, 2017).

На початку військової агресії та в наступні роки РФ активно використовувала залежність ЄС від своїх енергоносіїв як геополітичний інструмент. Попри тривалі дискусії щодо диверсифікації

енергопостачання та впровадження альтернативних джерел енергії, темпи цих змін не були достатніми для істотного зниження залежності ЄС від російських енергоресурсів. У відповідь на загрозу енергетичної залежності було ухвалено «Європейську стратегію енергетичної безпеки», яка передбачала поступове скорочення використання російських енергоносіїв у довгостроковій перспективі. Втім, досягти швидко суттєвої диверсифікації не вдалося.

У цьому контексті ключовим фактором, що впливав на загальну позицію ЄС щодо РФ та України, була політика уряду А. Меркель у Німеччині, яка сповідувала прагматичний підхід. Як найбільша економіка ЄС, Німеччина значною мірою розвивалася завдяки економічній співпраці з Росією, що зумовило її стриману позицію щодо санкцій. Хоча офіційний Берлін засуджував анексію Криму та збройний конфлікт на сході України, водночас намагався зберегти економічні зв'язки з РФ, зокрема у стратегічно важливих секторах. Яскравим прикладом такої політики стало продовження реалізації проєкту «Північний потік-2» у Балтійському морі навіть після початку російської агресії в Україні.

З економічної точки зору така взаємодія виглядає логічною, оскільки Німеччина імпортує близько 40% нафти та природного газу з РФ і є найбільшим інвестором у проєкт «Північний потік-1» (Szabo, 2014). Однак, з огляду на посилення агресивної політики Кремля, подальше розширення енергетичної співпраці з Росією мало б стати предметом критичного перегляду. Втім, подібна переоцінка не відбулася.

Додатково, Німеччина розглядала постачання озброєння Україні як порушення умовної «червоної лінії», вбачаючи в такій підтримці фактор ескалації конфлікту. Офіційний Берлін сприймав подібні дії не як допомогу державі, що зазнала агресії, а як ризик залучення Німеччини до прямої участі у військовому протистоянні. Така стримана позиція ключового європейського актора спричиняла неоднозначні сигнали для керівництва РФ, що не сприяло припиненню агресивних дій. Водночас санкційна політика Німеччини відігравала вирішальну роль у формуванні консолідованого зовнішньополітичного курсу ЄС. Її позиція створювала підґрунтя для поступового відходу інших країн, що перебували під значним впливом РФ, від нейтральної або проросійської риторики, що відповідно сприяло недостатньому формуванню міжнародної підтримки України.

Італія також мала значні зовнішньополітичні та економічні інтереси у співпраці з РФ. На території Росії функціонували численні італійські компанії, зокрема Finmeccanica (аерокосмічний та телекомунікаційний сектор), ENEL (виробництво електроенергії), а також підприємства, що спеціалізувалися на виробництві електротехніки, харчових продуктів і машинобудуванні. Важливу роль відігравав і туристичний сектор: упродовж останніх років відзначалося зростання туристичних потоків із РФ до Італії, що досягли стратегічного значення для італійської економіки. Загалом ринок російського туризму в Італії оцінювався в межах 1 млрд євро. Крім того, на момент початку військової агресії РФ проти України Італія імпортувала з Росії близько 15% нафти та понад 30% природного газу (Ambasciata d'Italia – Russia, 2017), що значною мірою визначало її обережний підхід до санкційної політики ЄС.

Стратегія італійського уряду полягала в прагматичному балансуванні між офіційною підтримкою санкційного режиму та збереженням економічної співпраці з РФ. Відтак, попри жорстку риторику тодішнього прем'єр-міністра М. Ренці, який кваліфікував дії Москви як «нестерпну ескалацію» з «надзвичайно серйозними наслідками» (Rainews, 2014), керівництво Італії продовжувало активний політичний діалог із російською владою. У жовтні 2014 року М. Ренці та президент Італії Дж. Наполітано провели переговори з Путіним на полях Азіатсько-Європейського саміту в Мілані, а вже в березні 2015 року, невдовзі після підписання Мінських угод, Ренці став першим європейським лідером, який відвідав Кремль після анексії Криму (Siddi, 2018).

Ці офіційні контакти свідчили про спроби уряду Італії поєднати відданість спільній санкційній політиці ЄС із власним підходом до відносин із РФ, що передбачав збереження двостороннього діалогу та прагнення до співпраці. З одного боку, така позиція сприяла поступовому економічному дистанціюванню Італії від РФ, однак, з іншого – вона підтверджувала для російського керівництва його стратегічну важливість у європейському політичному просторі, що могло розцінюватися як фактор, що сприяв подальшому продовженню агресивної політики щодо України.

Політична кон'юнктура різних європейських держав значною мірою визначала рівень їхньої підтримки України, зокрема у питанні запровадження санкцій проти РФ. Однією з ключових країн, яка активно сприяла дискусіям щодо санкційного режиму та демонструвала проросійські позиції, була Угорщина під керівництвом прем'єр-міністра В. Орбана. Основними мотивами такої політики були як економічні, так і політичні інтереси уряду Орбана. Попри те, що російські інвестиції не відігравали домінуючої ролі в угорській економіці, низка угод, укладених угорською владою, мала безпосередній зв'язок із російським капіталом. Наприклад, у 2011 році уряд Угорщини викупив 21,4% акцій угорської нафтової компанії MOL у російського підприємства «Сургутнефтегаз». Цей період збігається зі зміною риторики В. Орбана щодо Росії, а за деякими джерелами, угода відбулася за сприяння

особистого втручання Путіна, що сприяло зміцненню політичного іміджу Орбана як лідера, який дбає про енергетичну безпеку країни.

Окремий вимір співпраці між Угорщиною та Росією стосувався поставок природного газу. З 2011 року угорська компанія MET отримала можливість закуповувати дешевший природний газ із Західної Європи в обхід російських постачальників. Ця схема функціонувала наступним чином: METI, дочірня компанія MET, закуповувала газ у західних постачальників, після чого продавала його угорській державній компанії MVMP за преференційною процедурою; MVMP, своєю чергою, реалізовувала газ назад MET із незначним прибутком, що надавало MET можливість встановлювати ціни на внутрішньому ринку на власний розсуд. Аналітики Центру дослідження корупції в Будапешті припускають, що В. Орбан міг бути причетним до цієї схеми, оскільки її реалізація сприяла зниженню тарифів на комунальні послуги, що, ймовірно, посилило його політичну підтримку серед виборців та сприяло його переобранню у 2014 році. Також, важливим аспектом було те, що «Газпром» не висував жодних претензій до Угорщини, хоча, згідно з контрактом 1995 року, Будапешт був зобов'язаний купувати природний газ за механізмом «бери або плати» (подібні претензії Росія висувала Україні та багатьом іншим європейським країнам).

Додатковим фактором поглиблення угорсько-російських економічних зв'язків стало співробітництво в атомній енергетиці. Уряд Угорщини ухвалив рішення про будівництво двох нових енергоблоків на АЕС «Пакш». Попри зацікавленість у проєкті провідних світових компаній, зокрема американської Westinghouse та французької Areva, контракт було укладено без проведення відкритого тендеру на користь російської державної корпорації Росатом. Відповідно до підписаної угоди, фінансування проєкту здійснювалося за рахунок кредиту в розмірі 10 млрд євро, наданого урядом РФ (Solodkyu, 2019).

Ще одним мотивом, що впливав на позицію Угорщини в європейській політиці, стало поступове згортання демократичних інститутів під час прем'єрства В. Орбана. Згідно з висновками Європейського парламенту, Угорщина втратила ключові ознаки демократичного устрою, тоді як сам Орбан характеризує створену ним політичну систему як «неліберальну демократію».

У 2018 році Європейський парламент ініціював запровадження дисциплінарних санкцій проти Угорщини через порушення основних цінностей ЄС. Серед основних зауважень до уряду В. Орбана були обмеження незалежності судової влади, порушення свободи слова, утиски прав національних меншин і релігійних громад (BBC News, 2018). У вересні 2022 року Європарламент офіційно визнав, що Угорщина функціонує за моделлю «гібридного режиму виборчої автократії». Як наслідок, було прийнято рішення про блокування значної частини регіонального фінансування для країни, зокрема 7,5 млрд євро в межах регіональної допомоги та 22 млрд євро з Фонду згуртованості, через системні порушення верховенства права та прав людини.

На тлі цього Будапешт використовував свою позицію в ЄС як інструмент політичного тиску. В. Орбан неодноразово блокував європейські ініціативи, спрямовані на підтримку України, зокрема програму Ukraine Facility вартістю 50 млрд євро, що передбачала відновлення, реконструкцію та модернізацію України, а також рішення щодо збільшення фінансування Європейського фонду миру, який використовується для надання військової допомоги Україні (Баштовий, 2023). Такі дії були спрямовані не стільки на протидію підтримці України, скільки на отримання поступок від ЄС у питанні розблокування фінансування Угорщини, попри наявність системних порушень демократичних принципів у країні.

Таким чином, тісні економічні зв'язки між Угорщиною та Росією, а також політична риторика угорського керівництва сприяли формуванню в Будапешті відносно поміркованої позиції щодо санкційної політики ЄС стосовно РФ, що суттєво ускладнювало вироблення консолідованого підходу до питання стримування російської агресії.

Наукові дослідження підтверджують, що санкційні заходи ЄС, хоча і мають виражену економічну складову, також виконують ширші функції зовнішньої політики та політики безпеки, включаючи сприяння миру, стабільності, захист прав людини та демократичних цінностей. Водночас ухвалення санкційних рішень у межах спільної зовнішньої політики та політики безпеки (СЗППБ) підпорядковується спеціальним процедурам, які передбачають принцип однаковості в Раді ЄС. Це ускладнює процес накладання санкцій та вимагає досягнення повного консенсусу серед усіх держав-членів.

Додаткові труднощі створює взаємопов'язаність санкційної політики з іншими сферами компетенції ЄС, зокрема торговельною політикою. Таким чином, навіть у разі ухвалення санкцій у рамках СЗППБ, їхня реалізація потребує прийняття додаткових рішень щодо заходів з економічними та фінансовими наслідками, що ще більше ускладнює координацію дій об'єднання (Szép & Chawla, 2023).

Висновки та перспективи подальших розвідок. Внутрішні суперечки в ЄС мали подвійний ефект. З одного боку, вони сповільнювали процес ухвалення рішень і демонстрували наявність

розбіжностей у позиціях держав-членів, з іншого – сприяли пошуку компромісів та зміцненню загальної стратегії. Успіх санкційної політики значною мірою залежав від здатності провідних країн подолати внутрішні розбіжності та адаптуватися до нових зовнішніх викликів. Ці процеси залишаються важливими чинниками формування майбутнього ЄС як геополітичного гравця.

Незважаючи на існуючі розбіжності серед країн ЄС, можна відзначити загальну європейську єдність щодо підтримки України та застосування санкційних обмежень проти Росії. Водночас, відсутність можливості досягнення консенсусу щодо найжорсткіших обмежувальних заходів та вторинних санкцій щодо країн-посередників, які давали можливість РФ обходити санкційні обмеження, применшувала ефективність їхнього потенціалу для швидшого завершення війни на умовах, що підтримують демократичні цінності, які захищає Україна. Внутрішні суперечки, зокрема фінансові проблеми, розбіжності в енергетичних інтересах та політична боротьба, сповільнили ухвалення рішень і ускладнювали реалізацію підтримки України на тому рівні, який був необхідний для захисту від російської агресії та дотримання міжнародного права.

Однак, важливим є аспект єдності ЄС у боротьбі проти зовнішнього впливу, яка, незважаючи на всі внутрішні проблеми, була досягнута і сприяла зміцненню об'єднання у підготовці до потенційних загроз у майбутньому. Довгострокова єдність ЄС буде залежати від успішної адаптації до нових геополітичних викликів та забезпечення енергетичної незалежності в поєднанні з проведенням необхідних соціально-економічних реформ.

Детальне дослідження цих процесів сприятиме кращому розумінню внутрішніх механізмів ухвалення рішень у ЄС у кризовий період, дозволить оцінити ефективність спільної політики щодо України та визначити рекомендації для підвищення її результативності у майбутньому.

Savchuk V. The impact of economic interests on the unity of the European Union in adopting sanctions at the beginning of Russian aggression

The aggression of the Russian Federation against Ukraine, which began in 2014, posed a serious challenge to the foreign and security policy of the European Union. This article analyzes the influence of economic and energy interests on the adoption of sanctions as one of the EU's key responses to Russia's aggression. The aim of this scientific article is to characterise the main elements of the influence of economic interests of individual EU Member States on the process of forming a common sanctions policy at the initial stage of Russian aggression. The focus of the study is to identify the reasons behind the EU's internal heterogeneity in adopting sanction-related decisions and to determine the role of energy dependence, foreign trade relations, and national business interests in this process.

The methodological basis of the study is a systematic approach, comparative analysis, case studies of individual countries (including Germany, Italy and Hungary), as well as elements of their political economy and Russia's influence on it. The author uses official EU documents, government statements and foreign trade data, as well as analytical reports and expert assessments of the impact of economic factors on political decisions. The scientific novelty lies in a comprehensive examination of internal EU conflict not only as a political phenomenon but also as a consequence of varying degrees of economic interdependence with Russia. The study traces how economic interests specifically slowed down or softened sanction initiatives at the EU level and reveals the asymmetric impact of Russian aggression on domestic political decisions in individual countries.

The conclusion highlights that, although the European Union managed to achieve formal unity on the issue of sanctions, this unity was often the result of political compromise rather than unanimous condemnation of the aggressor. Economic interests, particularly in the energy sector, were key constraining factors limiting the flexibility and speed of the EU's sanctions response. This poses challenges for the future of EU foreign policy in the context of conflicts involving economically influential states.

Key words: EU foreign policy, Russian aggression, sanctions, economic interests, energy dependence, appeasement policy.

Література:

1. Баштовий, Д. (2023). Нічого особистого, лише гроші: як і чому Угорщина блокує євроінтеграцію України. *Європейська правда*. <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/11/28/7174373/>
2. Мідделаар, Л. В. (2021). Нова політика Європи: десять років політичних криз (пер. з англ. О. Паніча). Київ: *Дух і літера*.

3. Центр Разумкова. (2014). Російсько-український конфлікт: стан, наслідки, перспективи розвитку подій (аналітична доповідь). *Національна безпека і оборона*, (5–6), 2–39.
4. Саріуш-Вольський, Я. (2015). Коли зважати на розколи всередині ЄС, то добре, що нині запроваджено санкції. *Український тиждень*, (4(376)), 26–27.
5. Ambasciata d'Italia – Russia. (2017). Rapporto Russia. *infoMercatiEsteri*. https://www.infomercatiesteri.it/public/rapporti/r_88_russia.pdf
6. BBC News. (2018). Hungary PM Viktor Orban defiant as EU debates action. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/world-europe-45477025>
7. De Graaf, T. V., Colgan, J. (2017). Russian gas games or well-oiled conflict? Energy security and the 2014 Ukraine crisis. *Forthcoming in Energy Research & Social Science*, 1–13.
8. Siddi, M. (2018). Italy's «middle power» approach to Russia. *The International Spectator*, 54(2), 123–138.
9. Silva, P., Selden, Z. (2019). Economic interdependence and economic sanctions: A case study of European Union sanctions on Russia. *Cambridge Review of International Affairs*, 33(2), 229–251.
10. Solodkyy, S. (2019). How to counteract Russian influence in Europe: Hungary's experience. *Center «New Europe»*. <https://neweurope.org.ua/en/analytics/yak-protydiaty-rosijskomu-vplyvu-v-yevropi-dosvid-ugorshhyny/>
11. Szabo, S. F. (2014). Germany, Russia and the rise of geo-economics. *Bloomsbury Academic*.
12. Szép, V., & Chawla, K. (2023). The EU's 2022 sanctions against Russia: External shocks altering EU restrictive measure practices? *Hungarian Yearbook of International Law and European Law*, 11(1), 196–211.
13. Rainews. (2014, February 5). Ucraina, Renzi a Putin: «Intollerabile escalation». Obama: «Gravi costi per Russia». <https://www.rainews.it/archivio-rainews/articoli/Ucraina-Renzi-a-Putin-Intollerabile-escalation-9e0e498e-7528-45e5-9d1d-3cafc90f2aca.html>

Стаття надійшла до редакції 04.07.2025

Рекомендована до друку 28.07.2025

Опублікована 17.11.2025